

Universitätsbibliothek Wuppertal

**DIONYSII || LAMBINI MON-||STROLIENSIS RE-||GII
PROFESSORIS,|| IN || Q. HORATIVM FLACCVM EX FIDE
ATQVE || AVCTORITATE COMPLVRIVM LIBRORVM
MANV-||scriptorum à se emendatum, et aliquoties
recogni-||tum, ...**

Horatius Flaccus, Quintus

Frankfurt/Main, 1577

Ode 19: Ad Telephum, ob Murænam augurem factum, esse compotandum

---

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1066](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1066)

A PLENO] confecto, exacto. infra eod. lib. Oda
22. *Quam per exactos ego letus annos, &c.*

CADIT] tibi immolatur.

VENERIS SODALI] sic Od. 25. lib. 1. *Hebrum hiemis sodalem*: neq; dissimiliratione Lucr. lib. 2. ploratus, mortis & funeris comites dixit. Sic ille. *Nec nox vlla diem, neque noctem aurora secuta est, Quae non audierit mistos vagitibus agris Ploratus, mortis comites, & funeris atri.* cratera autem scriptum est in omnibus cod. antiquis. neque est quod crateri substituamus in huius vocis locum: cum vtraque peræquè sit in vsu pro re eadem, quã uis aliter sentiat Nonius.

VETVS ARA MVLTQ FVM. OD.] & siue tus ara, &c. sic Virg. in Tityro. *Bissenos cui nostra dies altaria fumant.*

CVM TIBI N. RED. DECEMB.] Faunalibus anniuersarijs.

FESTVS IN PRATIS, &c.] aiunt, in Achillis Statij libro ita legi: *Festus in pratis vacat, otioso Cum boue, pardus.* quam lectionem ego etiam in cod. Tornes. nonnullisque alijs reperi: sed cum litura, & recentiore manu. Eam probare non videtur Muretus: ego autem magnopere improbo, quorsum enim pardum festum dicat, qui numquam in opere faciendo versatur? præterea cum de agro suo loquatur, quis vnquam pardos vidit in Sabinis?

VACAT] vacat ab opere, otiosus est.

INTER AVDACEIS L. ERR.] audaceis, id est, lupum non pertimescenteis, quod alioqui natura faciunt. vt Oda 12. epod. *O ego non felix, quem tu fugis, vt paues acreis Agna lupos.* audaces autem sunt præter naturam, tui numinis præsidio freti.

INVISAM] cur inuisam? propter laborem, quem in ea fodienda & colenda perfert.

PEPVLISSE TERR.] pellere & pulsare terram, idem valere, quod saltare, apud hunc poëtam, admonuimus supra ad Od. 4. lib. 1.

AD TELEPHVM, OB
Muranam augurem factum,
esse compotandum.

Ode 19.

Reprehendite eum, quod veterum historiarum studio deditus, ea, quæ ad hilariter & iucundè viuendum pertinent, negligat.

QUANTVM distet ab Inacho
Codrus, pro patria nõ timidus mori,
Narras, & genus Æaci,
Et pugnata sacro bella sub Ilio:
Quo Chium pretio cadum
Merchemur: quis aquã tẽperet ignibus:
Quo præbente domum, & quota

Pelignis caream frigoribus, taces.

Da luna propere noua,

Da noctis media: da, puer, auguris

Murena. tribus aut nouem

Miscentur cyathis pocula commodis.

Qui Musas amat impareis,

Ternos ter cyathos attonitus petet

Vates. treis prohibet supra

Rixarum metuens, tangere Gratia

Nudis iuncta sororibus.

Insanire iuuat. cur Berecynthie

Cessant flamina tibia?

Cur pendet tacita fistula cum lyra?

Parcenteis ego dexteras

Odi: sparge rosas: audiat inuidus

Dementem strepitum Lycus:

Et vicina semi non habilis Lyco.

Spissate nitidum coma:

Puro te similem, Telephe, vespero,

Tempestina petit Chloe:

Me lentus Glycera torret amor mea.

QUANTVM DISTET, &c.] historias, quæ nihil ad hilariter, iucundèque viuendum pertinent, scribis, & res gestas narras: vnde & quanti vinum generosum paremus: quis aquam & balneum calfaciat: vbi cenemus, & quota hora frigus fo coluculento arceamus, non narras.

AB INACHO] Phoroneus Inachi filius, rex Argiuorum, primus homines fufos ac disperfos, & luo quemque arbitrato, modòque viuenteis, vnum in locum congregasse, & ad societatem, cõmunitatèmq; ciuilem redegisse dicitur. ei successit Argus ex eius filia natus. Argi duo filij exstiterunt, Pirafus, & Phorbis. Phorbantis filius Triopa, Iasi & Agenoris pater. Atque Iasi quidem filia Io: Agenoris autem filius Crotòpus post Agenorem regnauit: ex quo natus est Sthenela. Danaus porò ab Ægypto profectus, Sthenelæ filium, illiusque posteros regno spoliavit. Inachum Æschylus vocat Ἀργείων ποταμῶν: quem Argiuorum regem fuisse tradunt chronologi.

CODRVS] Codrus rex Atheniensium vltim⁹, vt testatur Paterculus, Melanthi filius: qui sese in medios hosteis immisit seruili vestitu, ne posset agnosci, si esset ornata regio insignis: quia ex oraculo responderat Apollo, quorum rex interfectus esset, eos superiores futuros. scribit M. Tull. Tulcul. 1. & alij complures.

NON TIMIDVS MORI] sic loquitur Od. 9. lib. 4. *Non ille pro caris amicis, Aut patria timidus perire.*

GENVS ÆACI] Æacida: Peleus, Achilles, Pyrrhus, Neoptolemus, &c. Æacus enim Iouis

A ex Oenone Afopi filia, quæ postea Ægina fuit appellata, filius: Pelei & Telamonis & Phoci ex Endeide pater. ex Peleo & Thetide natus Achilles: ex Telamone Ajax, & Teucer, non ex eadem matre. Achillis filius Pyrrhus Neoptolemus, &c. Sic autem loquitur Oda 14. lib. 2. *Et Danaï genus Infame.* & Oda 18. eiusdem, *Tantalum atque Tantalum genus.*

ET PVGN. SACRO BELLA SVB ILIO] pugnata bella, & pugnata pugnæ, genus loquendi non inusitatum bonis scriptoribus: cui similia quædam alia collegimus ad Od. 6. lib. 2.

SACRO] vel exspectando, ut Od. 7. epod. *Sacer nepotibus cruor.* & Saty. 3. lib. 2. *is instabilis & sacer esto.* Sup. Od. 3. huius libri, Iuno sibi & Mineruæ damnatum Ilium esse dicebat. Catull. ad C. Licinium Caluum, *Dij magni: horribilem & sacrum libellum.* Plaut. Bæchid. *ego sum sacer, scelestus. vel sacro,* quia Troiani muri à Dijs conditi sunt, ut not. ad Odam 3. huius libri. vel sacrum puta dictum esse exemplo Homeri: apud quem sæpenumero reperitur hic dimidius versus, *πρὸς ἱερὸν πόλιος ἔρον.* & ἰλ. δ. *τῶν μοι περὶ κῆρι πέκαστο ἴλιος ἱρή.* Præterea docet Eustath. vrbeis omneis & quicquid custodit, ac tuetur, *ἱερὸν*, id est, sacrum veteres appellasse.

CHIVM CADVM] Cadum vini Chij. Vinum Chium numerat Athenæus lib. 1. in laudatissimis, & optimis vinis. Quemadmodum autem Horat. *cadu Chium dixit*, ita & Tibull. *cados Falernos* lib. 2. & ibid. *Chiu cadum.* **QVIS AQ. TEMP. IGN.]** i. quis balneum calfaciat. Notissimum est autem veteres, illotos ad cenam venire non consuevisse. Plautus in Stichus. *Quam mox coctæ est cena? impraesus ego sum. E. abi intro ad me, & laua.* & in Amphitryone. *lauisti.* AMPH. *quid postquam laui?* ALC. *accubui.* M. Tullius quidem lib. 2. epist. ad Attic. sic loquitur, Atticum inuitans. *Tupridie Capitalia memento. balneum calseri inbebo: & Pomponiam Terentia rogat: matrem adiungemus.* Iam aquam ignibus temperare, calefacere est, aut certe tepescere. quam si quis malit intelligere adhiberi ad vinum hieme tepesciendum, non pugnabo.

QVO PRÆB. DOM. &c.] cuius domi, & quota hora cenantes Pelignum frigus luculento foco propulsemus. Præbere domum Græci *παρέχειν* dicunt, ut præbere aquam, falem, &c. de quo genere dicemus Sat. 4. lib. 1. sic locutus est & lat. 5. eiusdem lib. *Murena præbente domum, Capitone culinam.* Peligni, populi Samnitibus vicini: quorum metropolis est Corfinium. in voce *quota* sub intellig. *hora.* **DA LVNÆ PR. NOVÆ]** Quemadmodum amantes, seu amatores, amicorum suorum nomina toties commemorabant, quoties bibebant, ita & eorum, quos honestè amabant, absentium, & Deorum quoque memoriam solebāt inter bibendum recollere ac renouare. superioris 1. oris exemplum est apud Theocrit. *εἰδ. β. αἰτῶν τῶν αἰνῶν ἔρωτος Ἀκρόπολι ἐπιχίτο.* id est, semper amoris vinum fundebat, seu bibebat. Amoris vinum est (inquit interpret) quod quis bibit, amicam suam, aut puerum memoria repetens. quod intelligere licet ex illo eiusdem Theocriti versu in *βαλυσ. Καὶ πῶμαι μαλακῶς μεμνημένος Ἀγιάνακτος.* id est, & molli-

ter bibam Agyanaëtis memor. posterioris apud D Tibull. eleg. 1. lib. 2. *Sed bene Messallam sua quisque ad pocula dicat, Nomen & absentis singula verba sonent.* Athæneus lib. 10. *παῖ τῶν μεγάλων δὲς ὑποχέας φιλικῶς κῶδους τῶν παρόντων πέλαρας, πὺς τρεῖς δ' ἔρωτος. πᾶσα ποδῶσις ὑπερον καὶ Ἀντιγόνη τῶ βασιλέως νίκης καλῶς καὶ τῶ νεανίσκου κῶδον δημηγρηῶ. φέρε τὴν δέκατον φίλης Ἀφροδίτης:* id est, heus puer, magnum da mihi calicem infundens amicitiae eorum, qui adfunt cyathos quattuor, treis amoris, præterea dabis posterius etiam Antigoni regis victoriae, & adolescentis Demetrii cyathum. affer & decimum caræ Veneris. In his verbis autem *Da lune proprie noua, Da noctis medie,* subaudiendum *cyathum*, aut *poculum*. Sed quid sibi vult *Lune noua*, aut cur *lune noua* cyathum poscit? Alij hanc causam afferunt, propterea quod mensis à nascente luna initium ducebat, & Kalendæ, quæ olim erant ipso nouæ lunæ die, festus dies erat: & hoc die Dij precibus & sacrificijs colebantur. Idcirco Oda 23. huius libri sic Phidilen alloquitur. *Celo supinas si tuleris manus Nascente luna rustica Phidile, &c.* alij per nouam lunam, lunam vespertinam significari volunt, quasi nunc orientem, ut apud Virgil. Georg. libro 1. *Aut cum sole nouo terras irrorat Eous.* ubi nouo sole, id est, oriente sole. adiuuat horum sententiam id, quod sequitur: *Da noctis medie.* Videtur enim poculum poscere lunæ vespertinæ, seu temporis vespertini, & poculum *medie noctis*, seu lunæ, quæ luget media nocte. Nouam igitur lunam, id est, orientem & vespertinam cyatho colere instituit, quia ab hoc tempore cena initium capit: noctem mediam, quia usque ad mediam noctem conuiuium & computationem perducere in animo habet. sic Od. 28. huius lib. *Dicetur merita nox quoque nania.* alibi perducitur usque ad lucem, ut Od. 21. eiusdem. ad Amphoram. *Te liber, & si leta aderit Venus, Segnesque nodum soluere gratia, Vinaeq, producent lucerne, Dum rediens fugat astra Phœbus.* Aufon. epist. quadam ad Symm. hunc locum videtur respexisse, his verbis. *Super mensam meam facta est inuitatio non illa de Rubrij conuiuio,* [sic enim hic legendum esse admonuit Russardus, iuriconsultum doctiss.] *ut Græco more biberetur. sed illa de Flacci ecloga, in qua propter mediam noctem & nouam lunam, & Murenae auguratum, ternos ter cyathos attonitus petit vates. hunc locum de ternario numero ilico nostra illa poetica scabies cepit excusculpere, &c.* Quidam lib. manuscr. habent, *attonitus petat Vates.* Sed videtur Aufonius Horatij sententiam non satis esse affecutus. Nam (quod Simeo Bofius Lemouix, homo doctiss. qui pollicetur se propediem post alios omneis Varronem de lingua Latina emendatissimum editurum, existimat) tria hic tempora describit Horatius, tempus vespertinum, nempe per nouam lunam, ut diximus: noctem mediā, ibi, *Da noctis medie:* tempus matutinum, *da puer auguris Murenae.* tempus matutinum autem per augurē Murenā significat, quia augures auguria captabāt, auiumque volatus & garritus obseruabant sub ortum solis. Ita ostendit Horatius, se & sodales suos totam noctem computaturos, computationemque ad lucem producturos:

A ros: quemadmodum Od. 8. eiusdem lib. *Et vigileis lucernas Perfer in lucem.*

QVI MVSAS AMAT IMPAREIS, &c.] poëta (inquit) Musis deditus, Musarumque amore percussus, nouies bibet, si volet insanire: sed Gratia vetant eum, qui à rixis & conuicijs abhorreat, plus quam treis vini cyathos haurire.

TREIS PROHIBET SUPRA] extat apud Græcos prouerbium tale, ἢ πέντε πίνειν, ἢ τετρα, ἢ μὴ τέτταρα. quod putabant quidam ad hunc locum pertinere, vt prescribat, quoties sit bibendum. sed Eustath. commentar. in lib. ὀδύσσεια sic hoc prouerbium explicat, vt non ad numerum cyathorum vini, quos quis ebibit: sed ad vini & aquæ temperationem referat. Ait enim tria, significare vnus vini cyathi, cum duobus aquæ, confusionem: quinque, duorum vini, cum tribus aquæ: quattuor, totidem vini, quot aquæ: quod appellatur ἴσον ἴσος: superiores illas temperationes, esse hominum sanorum, & tamen hilarorum: hanc insanorum. esse & quartam bibendirationem, si quis merum bibat, hancque παραλύσειν afferre. Athenæus autem lib. 10. videtur paullo aliter explicare. eius enim

B sunt hæc verba: ἢ δ' ἐν κράσις αὐτῆ ἀδελφὴ τὸ ἔθος ὄσα ὑπέμισσε τὰ χεῖρα καὶ πῶς ἠρηλλομένῳ παροιμίαν, ἢ πέντε πίνειν, ἢ τετρα, ἢ μὴ τέτταρα. ἢ γὰρ δύο ποδὸς πέντε πίνειν φησὶ δέειν, ἢ ἐνά ποδὸς πρεῖς. i. hæc igitur temperatio cum præter morem fieret, admonuit fortasse vos omnium sermone celebrati prouerbij, aut quinque bibere, aut tria, aut non quattuor. Nam aut duos aquæ cyathos ad quinque vini bibere dicit oportere: aut vnum ad treis. Et profert eo loco Anacreontis versus aliquot corruptos: ex quibus intelligere licet, Anacreontem duos aquæ cyathos quinque cyathis vini admisceri velle. vtitur hoc prouerbio & Plautus in Stichis. *vide quot cyathos hos bibimus?*

ST. tot, quot digiti sunt tibi in manu. cantio est Græca ἢ πέντε πίνειν, ἢ τετρα, ἢ μὴ τέτταρα. Nihil igitur hoc prouerbium ad hunc locum (opinor) pertinet. Sed id certe pertinet, quod apud eundem Athen. lib. 2. Panyasis primum potum Gratij, Horis, & Baccho tribuit: secundum Veneri, & iterum Baccho: tertium contumeliæ & damno, seu noxæ, quam ἀπὸν vocat. Eubulus autem apud eundem, Bacchum ita facit loquentem: πρεῖς γὰρ μόνους κρητῆρας ἐγχερανύω, ποῖς εὐφρονῶσι: πὸν μὲν ὑγείας ἐνά, ὄν παρῶτον ἐκπίνωσι: πὸν δὲ δεύτερον Ἐρωτός, ἠδονῆς τε ἢ πείτων δ' ὑπνε. & vsque ad decimum progreditur, quem insanix esse dicit. Nam treis cyathos tantum sanis se miscere dicit: vnum bonæ valetudinis: alterum amoris & voluptatis: tertium somni: quartum petulantix & contumeliæ: quintum clamoris, &c.

RIXARVM METVENS] sic locutus est Od. 24. lib. 3. *Et metuens alterius viri certo fœdere castitas.*

GRATIA NVDIS IUNCTA SOR.] sic infra Od. 7. lib. 4. *Gratia cum Nymphis, geminisque sororibus audet Ducere nuda choros.* Præter ea quæ diximus supra de Gratij Od. 30. lib. 1. ibi, *Et solutis Gratia zonis*, licet dicere, nudas idcirco fingi Gratias, quia sine fuco esse debent, vt notat Seruius ad illum locum Virg. lib. 1. *Æn. at memor ille Matris Acidaliæ.*

INSANIRE IUVAT.] sic Anacreon ait se in-

fanire velle bibentem. Ἀφες με τρεῖς διὰ σους Πιεῖν, πτεῖν ἀμωτὶ Θέλω, θέλω μανῶσαι, Ἐμάνειτ' Ἀλκμαίων τε, Χ' ὀλευκόπους Ὀρέσας, Τὰς μητέρας κταιόντες. Εἰσὶ δὲ μινδέναι κτὰς, Πιῶν δ' ἐρυθρὸν οἶνον, Θέλω, θέλω μανῶσαι, id est, *Potare me thiaffos, Sinito: hauriam Lyæi Dona haustibus profundis. Furere hunc volo furorem. Furebat olim Orestes, Alcmaonem furebat, Vterque matre caesa. Ego nemine interemto, Sed ebrius Lyæo, Furere hunc volo furore.* Suprà Od. 7. lib. 2. *no ego sanius Bacchabor Edonis: recepto Dulce mihi furere est amico.*

BERECYNTHIÆ] Phrygiæ, nam in Phrygia & Lydia tybiarum vsus primum inuentus est. Itaque etiam adhibebantur in sacris Cybeles matris Deorum. infra Od. 15. lib. 4. Lydas appellat. *Lydis rersisso carmine tibijs.*

CVR PENDET TACITA] sic Sappho citharam suam appellans, hortatur, vt vocalis fiat. ἀγαμοῖ, διαχέλυ, φωνάσσοι γένοιο. id est age, mihi, dia lyra, vocalis fias.

PARCENTEIS EGO DEXT.] ignauas & otiosas: vel parçè ministranteis.

NON HABILIS] nõ conueniens: quia puella.

NITIDVM] nitida & benè curata cute, vt epist. ad Albium Tibul. lib. 1. *Me pinguem Et nitidum, &c.* vel nitidum intellige, vnguento nitem, vt supra Od. 4. lib. 1. *Nunc decet aut viridi nitidum caput impedire myrto.* & ita Græci λιπαρὸν sæpe accipiunt. ego tamen malim hoc loco nitidum accipi pro eo, qui sit benè curato, & benè habito corpore, qualis est ille Delphis apud Theoc. eid. β. quem λιπαρόχουω Simætha nominat, id est, εὐτραφῆ, benè curatum, nitida cute. sic Virg. 6. *Æn. equos nitenteis appellat.* & Terent. in Eunu. *Qui color, nitor, vestitus? quæ habitudo est corporis?*

TEMPESTIVA] matura, viri potens.

CHLOË] quidam libri vet. habent Rhoda.

LENTVS] languidus: qui me languore afficit. sic sup. Ode 13. lib. 1. *Quam lentis penitus macerer ignibus.*

TORRET] sic Catull. ad Manl. de Venere: *Scitis, Et in quo me torruerit genere.* & supra Od. 9. eiusdem. *Me torret face mutua, &c.* & infra Od. 1. lib. 4. *Si torrere iecur quaris idoneum.*

AD PYRRHV M.

Ode 20.

Ne formosum puerum à puella abstrahere conetur.

NON vides, quanto moueas periculo
Pyrrhe, Getule catulos lænæ?

Dura post paullo fugies inaudax

Prelia raptor:

Cum per obstanteis iuuenum cateruas

Ibit, insignem repetens Nearchum:

Grande certamen, tibi præda cedat

Maior, an illi.

v ij Interim